

delse med Hundsbæk efter 1623 var næppe stor, så lidt som juellerne har efterladt sig minder af nogen art i Læborg Kirke.

Selv om Carl S. Petersens afhandling, der er et åndfuldt og inciterende stykke boghistorie, måske ikke løser spørgsmålet om, hvor Peder Juel hentede sin interesse for runeskriften, sætter den et minde over en mand, der i modsætning til de fleste unge adelige, som dengang i stort tal tog på udenlandsrejse, ikke lod det blive ved den ydre dannelse og sprogfærdighed, men søgte at tilegne sig den åndelige ballast, bøgerne kunne give ham. Hans begejstring for runerne, der efter hans opfattelse måtte være den oprindelige nationale skrift i Danmark, så vel som hans boglige interesser lader ane en forskernatur, der ikke fik lov at folde sig ud, men måtte følge den bane, som stand og tradition havde afstukket.

*Vald. Andersen.*

### Et præstedrab i Veerst

I Veerst gamle kirke hang der engang et epitafium over den først kendte præst i Veerst-Bække pastorat, Stephan Sørensen, der ses at have været i embedet mindst fra 1583 til 1619. Han var gift med . . . . . Madsdatter Buch af Egtved-Ødsted og havde otte sønner og otte døtre. Flere af sønnerne blev præster i omegnen. En af sønnerne, Mads Stephansen ogsaa kaldet Mads Buch, fulgte faderen i embedet. Om hans triste skæbne skal her fortælles nogle træk.

Foruden de nævnte oplysninger om hans her-

komst har man hidtil kun vidst om ham, hvad hans eftermand i embedet, Niels Christensen Gjødstrup, skrev om ham, »at han geraadede udi saa stor vidtløftighed og gæld, at han aldrig tiendeparten deraf kunne betale.« Fejlagtig har man hidtil formodet, at han døde 1635, men Viborg landstingsdomsbog 1635 oplyser<sup>1)</sup>, at hans forsvinden havde en helt anden aarsag:

Onsdag den 9. sept. 1635 havde lensmanden paa Koldinghus indkaldt sandemændene for Anst herred for at faa opklaret, hvem der var sognepræst til Bredstrup og Kongsted menigheder Hr. Niels Nielsen Alslevs banemand, og hvad der var hans bane og »lifsseafft«, da han var fundet død for hr. Madses bordende i Veerst den 4. aug. samme aar.

Der fremlagdes et tingsvidne af 20. aug. om syn paa hr. Niels Nielsen. Det gik ud paa, at han var blevet fundet død, og da man løste hans klæder, fandt man et skudsaar »straks neden for hans navle«, og man mente, at dette havde forvoldt hans død.

Derefter blev fremlagt et andet tingsvidne, hvorefter Oluf Nielsen Buch i Veerst, barnefødt i Egtved, vidnede, at tirsdag den 4. aug. kom hr. Niels Nielsen Alslev til hr. Mads Stephansen i Veerst, som paa det tidspunkt var i Bække for at lade en præsteeng indkaste, og da han kom hjem, var det over middag. De to præster spiste sammen og bød hinanden velkommen til bords, og da maaltidet var forbi, begyndte de at tale om nogle penge. Hr. Mads sagde, at hr. Niels Nielsen gjorde ham stor uret og begærede, at han skulde give ham kvittance

<sup>1)</sup> Uddrag ved landbohistorikeren *Hentik Larsen*.

paa 20 dlr., som han havde anskrevet for højt, men N. N. sagde, at det kunde han ikke gøre. Alt imens de tvistedes, sad de og drak øl og brændevin til hobe, dog havde de kun en halv pot brændevin. Udi i slig tvist og dischurs tog hr. Mads Stephansen en langbøsse i sine hænder og skød hr. Niels Nielsen ihjel for hans bordende, og fornævnte Niels Nielsen bad om sine synders forladelse og befalede sin sjæl i guds, sin faders haand og blev saa siddende død. De var da alene i stuen.

Et tredie vidne var præstens karl, Herman Clausen, der fortalte, at da han tirsdag den 4. aug. havde været henne i toften for at flytte to heste og var kommen hjem i gaarden, kom præstens pige med ordre om, at han straks skulle spænde to heste for en vogn og køre efter hr. Mads, der var gaaet mod Kolding for der at gøre kirken regnskab og ret. Han indhentede præsten ved kanten af Veerst skov. Hr. Mads steg op i vognen, idet han sagde: »Vi kan ikke følge vejen, da manden er død ogsaa«. Da Herman Clausen hørte det, ville han ikke køre videre, men præsten nødte ham dertil, og de kørte da til Skalvad. Der laa hr. Mads den nat, og saa gik Herman Clausen fra ham hjem igen til Veerst.

Appelone, hr. Madses, vidnede, at den 4. aug., da dette drab skete (»desværre«), da hørte hun, at bøszen gik af, og hun og Maren Staffens løb op i stuen, hvor hr. Mads Buch stod med sin ryg op til en væg, klagede sig og sagde: »O ve, Jodut!<sup>2)</sup> Mig arme mand, hvor ulykkeligen er det tilgangen med mig, at bøszen var spændt, og jeg vidste det ikke!« Maren, hr. Staffens, vidnede ligesaa.

2) Klage eller nødråb, iflg. Ordbog over d. d. sprog IX sp. 804.

Derefter aflagde sandemændene ed og svor fornævnte Mads Staffensen manddød over og fra sin fred, for sagløs mand, hr. Niels Nielsen han ihjel-skød.

Mads Staffensens videre skæbne er ukendt. Det er ikke usandsynligt, at han som saa mange andre har søgt tilflugt i hertugdømmerne eller udlandet.

Om drabet i Veerst præstegaard var en ulykkelig hændelse eller et hidsighedsdrab, begaaet i druk-kenskab, kan næppe afgøres. Datidens haarde livsvilkaar og især fattigdom kan maaske tjene den ulykkelige præst til nogen undskyldning. Det var økonomisk set en streng lod at være sognepræst i Veerst-Bække, og hans eftermænd kom ud for endnu frygteligere forhold. Ifølge tingbogen 1660 var alle fæstere i hele Veerst sogn døde nævnte aar, og det varede 60 aar, før alle gaarde igen var besat. Præsternes indtægter var som følge deraf meget ringe.

*John Kvist.*

## Hekseprocesser i Anst herred

Efterfølgende er bygget over uddrag<sup>1)</sup> af Koldinghus lens regnskaber omkring 1620. Regnskabets korte og knappe bemærkninger kan ikke give et virkeligt billede af en hekseproces, men de giver et glimt af dens omfang og alvor. Saa vidt vides har der ikke tidligere været fremdraget noget om hekseforfølgelser i nævnte herred; men 1620 lyste

<sup>1)</sup> Ved forf. *Henrik Larsen.*